

50+ 39 = 89

Исправления не допускаются

Итоговый балл _____
подпись председателя жюри

Шифр T-24

ОЧНЫЙ ТУР

олимпиады «МагистриУм» для поступающих в магистратуру
ФГОУ ВО «Казанский (Приволжский) федеральный университет»

Направление: Филология. Тюркология
2024-2025 учебный год

I. Приведите 5 примеров русских заимствований в тюркских языках и укажите какие фонетические, лексико-семантические и/или грамматические изменения они претерпели в тюркском(их) языке(ах). / Төрки теллэргә рус теленнән кергән 5 сүз языгыз, алар кичергән фонетик һәм/яки лексик-семантик һәм/яки грамматик үзгәрешләрне күрсәтегез. (За каждый пример по 2 балла; итого – 10 баллов.) Например: рус. скамья – в татарском языке эскәмия – протеза

брюки - бурма - эпитеза; шина - шиня - протеза; омак - ошак - эпитеза; помело - пурелла -; кревет - карабат - эпитеза. фармацевт - фармацевт - протеза.

10

II. Посмотрите примеры в таблице и укажите звуковые чередования в тюркских языках. / Таблицада бирелгән сүзләрне карагыз һәм төрки телләр телләрдәге аваз чиратлашуларны языгыз. (За каждое правильно указанное соответствие – 2 балла; итого – 10 баллов):

Татарский язык	тугыз	кер	эч	тел	теш	керфек
Казахский язык	тоғыз	кір	іш	тіл	тіш	кірпік
Турецкий язык	dokuz	gir	iç	dil	diş	kirpik
Азербайджанский язык	dokuz	gir	iç	dil	diş	kirpik

Ассимиляция, анналогизация, диссимиляция
[m] - [g], [k] - [ç], [q] - [h]

III. Приведите 5 примеров из общетюркской лексики. Напишите о причинах их сходства в разных языках. / Гомумтөрки лексикага караган 5 мисал китерегез. Бу сүзләр уртаклыгына китергән сәбәпләр турында языгыз. (За каждый правильный ответ – 2 балла; итого 10 баллов):

Таштюрки лексикона: 1) таш таулар ичтә: таш, таулар
2) кардешек атаманнар: таш, таш, таулар
3) ашманнар: таш, таш, тау
4) сашар: таш, таш
5) таулар ичтә: таш, таш
6) таш, таш таулар: таш, таш

10

[illegible][illegible]

Иш бeрeшe иcтaтaтa, cвaдaнeцyй aнaдaмaн ишiдaн жeрeл-
иш ишiдaнaдa cвaдaнeцyйнaн мoн нeрeлeнeнeтe yдa. eлeдeдa жeн
aрнaмaн мeнeр, нaмaнaнeр кeнe иcтeрe, чyмшeт бaнeу бaн бaшa
дeн иш ишeрe дeнeнeр yдa. Иш кeнe жeнe дeнeнeрe нaмaнaнeт,
ишeнeнe aрнaнeт oнoнa мeнeнeн.

Ахен, Сабантуйның аз көпмәгез - үс, зыгыт, корны кәе ат-табыа. А сәне баһарларыннан көч салмаккамырты карғау ачы барлы авты халык калаа чакы элемент илһам есе буега эериминтер

Ташуу, тоңуулар жана Өзүңүз эч эмес, кунан аман келим.

VII. Ниже представлена башкирская народная сказка. Найдите там падежные формы имен существительных и запишите их. / Түбәндә башкорт халык әкиәте бирелгән. Андагы килеш формаларын табып языгыз. (10 баллов).

Бер крәстиән базарзан кайтып килә икән. Тауарын, ике кәрзингә тултырып, бамбук көйәнтәгә элөп алған. Шулай килә торғас, кис еткән, караңгы төшә башлаган. Крәстиән дә азымын тизләткән. Юк, күрккәндән түгел. Шулай за кара урманда нимә генә булмаса мөмкин?!

Капыл шырлык араһынан бик зур Юлбарыс килеп сыккан. Крәстиән каушауынан көйәнтәһен ергә ташлаган да януар алдына килеп тубыкланған.

– Юлбарыс дуҫ, зинһар, мине ашай күрмә инде, – тип ялбарған меҫкен тауыш менән. – Теймә инде бер юлға. Күрәһең бит, бик ябыкмын, коро һөйәк кенәмен. Мине ашап, барыбер тамағың туймас.

Йәнлек, тештәрен ыржайтып, уға былай тигән:

– Ярай, эгэр минең бер шартыма күнһең, теймәм.

– Шартынды әйтә күр, Юлбарыс дуҫ!

– Минең кеше акылы тураһында күп ишеткәнем бар. Нимә ул акыл? Ашай торған эйберме?

Әллә түгелме? Нисек кенә булмаһын, һин, әгәр тере калғың килһә, хәзер үк акылыңды миңә бир.

– Бирер инем дә ул, – тигән Крәстиән, үкенесле көрһөнөп. – Тик уны үзем менән алып сыкмағайным бит әле. Өйзә һандыкка бикләп калдыр-ғайным.

– Улай булғас, өйөңә барайык.

– Барыр инек тә ул... – Крәстиэн, ниндәйзер хәуеф барлығын белдереп, тауышын акрынайткан. – Ауыл халкы, күреп калып, һине үлтереп куйыр тип куркам.

– Улайһа, үзең генә кайтып алып кил, мин ошонда көтөп торормон. – Юлбарыстың асыуы кабара башлаған.

Ибуца керэ, нэри хамхисарыг, нэри мээгээрээ гүжирэ,
агаа агаа нэри үсөө бэрлэ гүжирэ нэри. Нэри гү бэ үс-
тээрэ үнүгээрэ, бэсээрэ агаа дэсээрэ агаа бэрл-
дэ нэри, агаа мээгээрэ нэригээрэ агаа нэри, гүжирэ,
үс агаа нэри бэрл нэри нэригээрэ нэри нэригээрэ.
Мэриг, бэсээрэ, нэри хамхисарыг, гүжирэ нэригээрэ, агаа бэрл бэрл
нэригээрэ хамхисарыг нэригээрэ бэсээрэ нэригээрэ. Нэри агаа нэри
нэригээрэ, нэригээрэ нэригээрэ нэригээрэ нэригээрэ. Бэригээрэ нэригээрэ
нэригээрэ нэригээрэ нэригээрэ нэригээрэ.